

Attityderna förskräcker

TEXT: HÅKAN EKLUND

Kyrksläotts hembygdsförening är en produktiv förening. Listan med utgivna skrifter är imponerande.

Nr XXXIX (39; de anges alltid med romerska siffror) som kom ut senaste år heter "Miljövården i Kyrkslätt förr och nu" (327 s) är ett intressant, ovanligt och imponerande verk på två språk. Vilken kommun kan ståta här en motsvarande dokumentation? Författaren är dr. Pekka Borg, som tidigare gett ut ett tiotal böcker, och varit verksam i olika miljöplaneringsuppgifter i Kyrkslätt under fyra decennier. Dr. Borg har bl a arbetat som statens naturskyddsinspektör, varit överinspektör i Forststyrelsen, varit chef för Urho Kekkonens nationalpar och docent vid Helsingfors universitet. Han har kunskap och perspektiv på detta med natur och miljö.

BOKEN INLEDS med ett intressant historiskt kapitel som ger ett bra avstamp för den enorma och omvälvande utveckling som kommit att präglad denna storstadsnära bygd. Att börja under förhistorisk tid är "coolt" och att sen läsa om cistercienserklostret i Padis (Estland) som på 1300-talet köpte upp gårdar i Kyrkslätt är intressant. Alla vi som brukar pausa vid Padise klosterruiner på vägen hem från fågel-skådning i Spithamn vet att klostret under 1300-talet hade sina fiskevatten vid Vanda ås mynning (kan läsas från en skylt vid ruinerna). Då var Helsingforstrakten ödsliga

utmarker och Padise en "kulturvagg"; idag är Helsingfors en metropol, medan Padise är en borttynande glesbygd.

ATT LÄSA om miljövärdens först tid har ett dokumentärt värde; hur statens naturskyddsinspektör Reino Kalliola via länsstyrelserna år 1941 sände ut ett cirkulär till städer och kommuner där de ombads inkludera naturskyddet i kommunernas ansvarsområde. Cirkuläret fick ett positivt mottagande och i slutet av 1942 hade 367 kommuner tillsatt en förvaltningsnämnd eller ett ombud med ansvar för naturskyddet. Tyvärr gjorde krigsåren sitt till att vända medborgarnas intresse bort från naturskyddsfrågor; det fanns så många andra problem. Under 1960-talet kom naturskyddsarbetet igång på allvar i Kyrkslätt och man börjar jobba för att avsätta områden för naturskydd och rekreation. Och missförhållanden inom miljövården debatteras. Det handlar om avlopp, sopförbränning på bakgårdar, hotande urankraftverksprojekt, bilskrot, avfall, kalavverkning i rekreatiomsområden och så vidare.

FÖR DET MESTA fick man jobba i motvind. Kommunens tjänstemannalednings attityd till miljö och miljökunskande var till stor del negativ, tydligast kom det fram i kommundirektör Kaj Gustafssons och kommuningenjör Maunu Kempainens verksamhet. Speciellt kommundirektör Gustafssons negativa inverkan på skötseln av Kyrksläotts miljövärdsväsende kom att påverka äldre tjänstemäns attityder och verksamhet under långa tider. Miljövärdsnämnden lades ned 1993; kommunen ville avskaffa uppgifter inom miljövården som upplevts som alltför aktiv – som de lyckades med och myndighetsuppgifterna inom miljövården sköttes inte längre av

ett självständigt förtroendeorgan utan fördelades till en mängd olika personer som saknade sakkunskap om miljövärd.

Skilnaderna till grannkommunen Esbo var enorm, där miljövärderna hade integrerats i stadens strategiplan. Förvaltningsreformen 2009 innebar att förutsättningarna för miljövärderna förbättrades tack vara att förtroendeorganens organisation ändrades.

ETT AV DE MEST intressanta kapitlen i boken är en elva sidors rapport skriven av Leif Lindgren som var Kyrksläotts första heltidsanställda miljövärdssekreterare under åren 1982-89. Det är en skrämmande dokumentation hur en kommun med fina natur- och kulturmiljöer byggdes sönder; den egentliga makthavaren i miljövärdfrågor var den tekniska nämnden och den dåvarande kommuningenjören (Maunu Kempainen) var kommundirektörens (Kaj Gustafsson) betrodda man.

Så här skriver Lindgren: "Inte hade miljövärderna någon status. Jag minns den enda gång jag fick komma till kommunstyrelsen för att presentera ett av miljönämndens ärenden. Kommunstyrelsen skrattade muntert när jag blev ombedd att stiga in. Det gick en stund innan jag insåg att det var mig de skrattade rakt i ansiktet. Eller jag vet inte om de skrattade åt mig eller miljövärderna, i en liten kommun har ju saker en tendens att personifieras." Vuxenmobbing skulle detta beteende kallas idag.

ELISABET REHN som är känd som naturintresserad gjorde en del positiva insatser för miljöfrågor i Kyrkslätt. Som försvarsminister invigde hon bl a Kyrksläotts första naturstig 1991. En naturstig som sen kommunen under kommande år inte kunde hitta resurser för att underhålla, utan lade ner!

Ynkligt.

Boken "Miljövården i Kyrklätt förr och nu" är delvis ett chockerande dokument över människors okunskap, ovilja och oförmåga att förvalta det naturarv som vi satts att förvalta för kommande generationer.

Spåren förskräcker. Denna bok kunde gälla vilken kommun som helst i Svenskfinland. Tyvärr.

Vi har alltså den natur och den miljö som vi förtjänar. ♦

Kyrksläotts hembygdsförening XXXIX

Miljövården i Kyrklätt förr och nu

327 sidor / inbunden

Författare: dr. Pekka Borg

Utgivare: Kyrksläotts hembygdsförening

ISBN: ?

Utgivningsår: 2011

Cirka pris: ? euro